

vn-3

LIETUVOS TSR
VALSTYBĖS SAUGUMO
KOMITETAS

КОМИТЕТ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
ЛИТОВСКОЙ ССР

232758 Vilnius, Lenino pr. 40
232758 Вильнюс, пр. Ленина, 40

Slaptai

egz. Nr. 2

Lietuvos KP Centro Komitetui

Vilnius

1989.10.20 № 12-2728

Dėl Pabaltijo respublikų
padėties vertinimo išsivijoje

Gauta informacija apie tai, kad eilės emigracijos vadeivų nuomone politiniai santykiai tarp Maskvos ir Pabaltijo respublikų pastoviai blogėja. Tai gali turėti, jų teigimu, nepageidaujamų pasekmių ne tik Lietuvai, Latvijai ir Estijai, bet ir visai Tarybų Sąjungai. Pabaltijo respublikų padėtis žymia dalimi priklausys nuo Centro reakcijos į reikalavimus anuliuoti Molotovo-Ribentropo paktą ir pripažinti Pabaltijo tautų "prievartinį įjungimą į TSRS sudėtį" neteisėtu! Iki tol, kol ta problema nebus rimtai nagrinėjama, o Maskva apsiribos tik savo neigiamo požiūrio į jos kėlimą demonstravimu, Pabaltijo tautų politinės grupės turės geras galimybes konsoliduoti savo jėgas "Kovoje už suvereniteto atkūrimą".

Santykius tarp Maskvos ir Pabaltijo respublikų taip pat įtaigos Lietuvos, Latvijos ir Estijos Kompartijų statusas. Susidariusi padėtis yra palanki siekiančioms nepriklausomybės jėgoms: Maskva nėra pasiruošusi suteikti vietos kompartijoms savarankiškumą, kadangi bijo pakenkti TSKP interesams, antra vertus, neįgyvendinus reformų, kris šių partijų autoritetas ir populiarumas gyventojų tarpe. Esant tokiai padėčiai, emigrantinių funkcionierių nuomone, didėja neformalių judėjimų politinė įtaka. Vakarsai turėtų visokeriopai remti šias jėgas ir siekti, kad TSRS skaitytųsi su Pabaltijo tautų troškimais.

Siekdamas įnešti savo indelį į Pabaltijo tautų suvereniteto atgavimą, lietuvių išsivijos funkcionieriai drauge su latvių ir Estų emigrantais ėmė rinkti dokumentinę medžiagą apie "neteisėtą Pabaltijo okupaciją" ir teikti ją JAV Kongresmenams.

Tokio pobūdžio informacija buvo pateikta spalio antroje pusėje JAV Helsinkio komisijos posėdžio dalyviams. Lietuvių išeiviją šioje akcijoje atstovavo S. Lozoraitis. Jo metu kongresmenas Don Ritteris pažymėjo, kad "padėtis trijose Pabaltijo šalyse - tai savotiškas barometras, rodantis aukštą spaudimą tuose regionuose, kur vyksta viešumo ir pertvarkos procesas, ir santykių tarp Rytų ir Vakarų indikatorius". Be to posėdyje dalyvavo JAV vyriausybės atstovas Džeimsas Tobinsas ir ekspertas okupuotų teritorijų klausimais Viljamas Hafas. Pastarasis pareiškė, kad JAV aktyviai kečia Pabaltijo klausimą tarptautinėje arenoje. Be to jis smarkiai kritikavo tuos Vakarų politikus, kurie liguistai reaguoja į taikius įvykius trijose Pabaltijo respublikose, neva kenkiančius M. Gorbačiovo politikai. Dž. Tobinsas pažymėjo, kad JAV ir toliau nepripažins Pabaltijo tautų įjungimo į TSRS sudėtį teisėtumo.

Lietuvių diplomatijos šefas S. Lozoraitis savo kalboje pažymėjo, kad demokratiniai procesai Lietuvoje turi vystytis netik politinėje, bet taip pat ir ekonominėje bei visuomeninėje srityse. JAV turėtų panaudoti visas galimybes tuos procesus paremti.

/ Komiteto pirmininkas

E. Eismuntas

Верно: Ян. Некашница 2 Ангелина 2 Ангел
1975 г. м. СССР майор

Еф (Синх & Вирное П. К.)